

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.01.2008, sp. zn. 32 Odo 1289/2005, ECLI:CZ:NS:2008:32.ODO.1289.2005.1

Číslo: 108/2008

Právní věta:

Skutečnost, že v době uzavření smlouvy o finančním leasingu nebyla ještě vyrobena věc, jež je přenechávána do leasingového nájmu, nezpůsobuje neplatnost této smlouvy.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.01.2008

Spisová značka: 32 Odo 1289/2005

Číslo rozhodnutí: 108

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Leasing

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 2. 4. 2004 zamítl žalobu, aby byla žalovaná povinna zaplatit žalobci částku 307 196 Kč se 7% úrokem z prodlení od 9. 12. 2002 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně zjistil, že účastníci uzavřeli dne 23. 4. 2001 smlouvu o finančním pronájmu kotle IKTD 250, v níž sjednali měsíční splátky a dobu pronájmu 36 měsíců, tzv. nultou splátku ve výši 373 144 Kč, první běžnou splátku 28 444 Kč a dále se žalobce jako nájemce zavázal zřídit na účtu žalované jako pronajímatelky vinkulovaný vklad ve výši 43 500 Kč. Strany se současně zavázaly řídit se všeobecnými smluvními podmínkami finančního pronájmu. Žalobce zaplatil žalované zálohu ve výši 300 000 Kč, která byla zaslána výrobkyni kotle, a posléze v srpnu 2001 částku 73 144 Kč. Dne 18. 4. 2001 uzavřel žalobce se společností I., s. r. o., smlouvu o dílo, jejímž předmětem byla dodávka teplovodního kotle IMAVECO typ IKTD 250, byly sjednány platební podmínky - úhrada čtyř záloh, jejich výše a termíny plateb a úhrada doplatku ceny díla, závazek zhotovitelky uvést kotel do zkušebního provozu a další podmínky. Dne 10. 5. 2001 uzavřela společnost I., s. r. o., se žalovanou smlouvu o obchodní spolupráci, v níž byly sjednány podmínky pro uzavření kupní smlouvy mezi společností I., s. r. o., jako dodavatelkou a žalovanou jako pronajímatelkou ohledně předmětu leasingu, čímž se podle této smlouvy rozumí stroje a zařízení vyráběné dodavatelkou, které pronajímatelka hodlá od dodavatelky nakupovat za účelem jejich dalšího pronájmu svým smluvním partnerům v rámci leasingové smlouvy, kterým se podle této smlouvy o spolupráci rozumí nájemce. Žalovaná jako pronajímatelka se v této smlouvě dále zavázala

zaplatit dodavatelce kupní cenu za splnění sjednaných podmínek, z nichž jednou bylo obdržení zálohy na leasingové splátky od nájemce na účet pronajímatelky. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalovaná s ohledem na to, že žalobce neplatil řádně sjednané splátky, leasingovou smlouvu vypověděla. Soud prvního stupně věc posoudil tak, že mezi účastníky byla uzavřena podle § 489 a násl. obch. zák. smlouva o koupi najaté věci, neboť obsahuje její podstatné náležitosti, tj. dohodu o právu koupit najatou věc, určení doby – v tomto případě 36 měsíců, je vymezen předmět a smlouva má písemnou formu. Výpověď leasingové smlouvy soud prvního stupně hodnotil jako úkon učiněný v souladu s článkem 10.2 všeobecných smluvních podmínek leasingové smlouvy, neboť žalobce byl v prodlení s úhradou leasingové splátky o více než 30 dnů. Taktéž další postup žalované při vypořádání nároků účastníků po ukončení leasingové smlouvy shledal soud prvního stupně v souladu se smluvními podmínkami. Žalovaná si podle jeho závěru oprávněně ponechala částku 7436 Kč na vypracování smlouvy a zálohu 299 760 Kč, která byla poukázána výrobkyni kotle, společnosti I., s. r. o., na kupní cenu předmětu leasingu. Zbývající část zálohy ve výši 65 948 Kč žalovaná žalobci vrátila. Soud prvního stupně shledal požadavek žalobce na vrácení žalovaných částek jako nedůvodný.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 8. 3. 2005 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 307 196 Kč se 7% úrokem z prodlení od 9. 12. 2002 do zaplacení, změnil výrok o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud posoudil smlouvu účastníků jako smlouvu smíšenou, v první části zahrnující smlouvu nájemní podle § 663 a násl. obč. zák. a následně smlouvu o koupi najaté věci podle § 489 a násl. obch. zák. Skutková zjištění soudu prvního stupně přijal jako správná, dospěl však k jiným právním závěrům. Za podstatnou považoval tu okolnost, že v době uzavření leasingové smlouvy její předmět – atypický kotel nebyl ještě vyroben. Ve smlouvě se tedy účastníci dohodli o nájmu věci, která fakticky ani právně neexistovala. Žalovaná jako pronajímatelka se ve smlouvě zavázala přenechat žalobci jako nájemci za úplatu věc, ke které neměla vlastnické ani jiné dispoziční právo. Odložení účinnosti smlouvy, odkládací podmínka apod. obsahem smlouvy nejsou. Věc, která fakticky ani právně neexistovala, nemohla být žalovanou žalobci do nájmu předána a také nikdy předána nebyla. Pro vznik nájemní smlouvy nebyly splněny ani předpoklady vyžadované ustanoveními § 663 a § 664 obč. zák., neboť pronajímatelka nemohla přenechat nájemci předmět nájmu ve stavu způsobilém ke smluvenému užívání nebo užívání obvyklému. Odvolací soud dospěl k závěru, že leasingová smlouva tedy platně nevznikla a stranám smlouvy z ní proto také nevznikly žádná práva a povinnosti. Částky uhrazené žalobcem žalované proto představují plnění bez právního důvodu, jedná se tedy o bezdůvodné obohacení, které je žalovaná podle § 451 odst. 1 a § 457 obč. zák. povinna žalobci vrátit. Právo žalované na úhradu nějaké peněžité částky žalobcem nevyplývá ani ze smlouvy o dílo uzavřené žalobcem se společností I., s. r. o., a smlouva o obchodní spolupráci uzavřená žalovanou se společností I., s. r. o., obsahuje pouze závazek žalované k zaplacení kupní ceny. Podle závěru odvolacího soudu žádná jiná dohoda, ze které by vyplývalo právo žalované, aby finanční prostředky, které jí žalobce zaplatil na leasingovou smlouvu, použila na platbu výrobci kotle, nebyla v řízení předložena. Důvody, proč nebyl předmětný kotel vyroben, nepokládá odvolací soud pro rozhodnutí o vrácení leasingových splátek za významné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, přičemž namítla, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř.). Žalovaná poukázala na to, že v souladu s ustálenou judikaturou je leasingová smlouva pojímána tak, že jde o smlouvu, jež není v právním řádu České republiky upravena konkrétními ustanoveními právních předpisů, její uzavření je však plně v souladu s ustanovením § 51 obč. zák., na které výslovně odkazuje § 491 obč. zák. Podle jejího názoru žádná právní norma neomezuje smluvní strany, aby si v rámci leasingové smlouvy sjednaly financování tak, jak to okolnosti případu vyžadují, v daném případě si strany sjednaly předfinancování, tj. zaplacení akontace, nulté splátky a vinkulační částky pro případ nutné

demontáže. Financování pořizovaných investic leasingovou formou je běžnou obchodní praxí v České republice, včetně financování speciálně upravených automobilů a staveb, jedná se o obchodní zvyklost na leasingovém trhu s tím, že k přechodu vlastnického práva k věci dochází až po uplynutí sjednané doby nájmu uhrazením poslední splátky. Otázka platnosti leasingových smluv v případě, kdy předmět leasingu není nájemci předán do nájmu při jejím uzavření vzhledem k tomu, že věc má ve smyslu občanskoprávním teprve vzniknout, nebyla v dovolacím řízení dosud řešena. Rozpor v podstatné části výsledků dokazování spatřuje žalovaná v závěru odvolacího soudu, že v řízení nebyl předložen žádný důkaz svědčící o dohodě, že žalovaná bude finanční prostředky přijaté od žalobce používat k financování výroby kotle. Právě způsob financování výroby a nákupu kotle pro žalobce jako nájemce byl od počátku smluvního vztahu mezi účastníky sporu zcela nerozporný, což mj. vyplývá i ze smlouvy o dílo, v jejímž článku 4 se výslovně uvádí, že výrobce bude inkasovat 4 zálohy a doplatek včetně DPH, a z jejího článku 3.3, kterým bylo financování kotle přeneseno na žalovanou. Žalobci tedy muselo být známo, že jim zaplacené zálohy jsou určeny k financování výroby kotle. Z provedených důkazů lze tedy dovodit, že mezi účastníky vznikl právní vztah, na jehož základě žalobce poukázal žalované dvě platby, z nichž část byla přeposlána výrobkyni kotle, a to s vědomím žalovaného, resp. na jeho žádost, a nespotřebovaná část byla žalobci vrácena. Takto však odvolací soud důkazy neposuzoval. Dovolatelka navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné. Zrušil proto rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud posoudil rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, kterými je podle § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán, a to i z hlediska jejich obsahového vymezení v dovolání.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže soud aplikoval jiný právní předpis, než který měl použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

V daném případě odvolací soud dovodil, že mezi účastníky uzavřená leasingová smlouva má charakter smlouvy smíšené, v první části zahrnující smlouvu nájemní podle § 663 a násl. obč. zák. a následně smlouvu o koupi najaté věci podle § 489 a násl. obch. zák.

Tento závěr odvolacího soudu je nesprávný a neodpovídá konstantní judikatuře Nejvyššího soudu, jak byla vyjádřena například v rozsudku ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [30 Cdo 2033/2002](#), v rozsudku ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. [30 Cdo 888/2002](#), či v usnesení ze dne 4. 4. 2006, sp. zn. [32 Odo 111/2005](#). Právní podstata leasingu nemá v České republice speciální zakotvení v konkrétním právním ustanovení (ať občanského či obchodního zákoníku). V praxi se rozlišují dva základní druhy leasingu – leasing finanční a leasing operativní. Finanční leasing je specifický soukromoprávní institut; leasingová smlouva je nepojmenovaná smlouva – ve vztazích mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti (jako v posuzovaném případě) jde o smlouvu předpokládanou ustanovením § 269 odst. 2 obch. zák. Práva a povinnosti jejích účastníků se řídí především ustanoveními leasingové smlouvy. Ujednání leasingové smlouvy nelze rozštěpit na část týkající se závazků spojených s „nájemem“ předmětu leasingu a na část vztahující se k závazku převodu předmětu leasingu do vlastnictví leasingového nájemce. Podstatou finančního leasingu je, že pronajímatel zajistí financování předmětu leasingu, který opatří, a předmět leasingu předá nájemci do užívání.

Z uvedeného vyplývá, že nesprávný je i závěr odvolacího soudu, že smlouva uzavřená účastníky je neplatná z důvodu, že se účastníci dohodli na nájmu věci, která ještě nebyla vyrobena. Vzhledem k tomu, že leasingová smlouva je smlouvou inominátní a vztahy mezi účastníky se řídí především touto smlouvou, nelze na ni aplikovat ustanovení občanského zákoníku o nájemní smlouvě. U klasické nájemní smlouvy musí pronajímaná věc existovat už v momentu uzavření nájemní smlouvy. V případě leasingové smlouvy jde o účelové pořízení věci, práva či jiné majetkové hodnoty podle potřeb, výběru a určení leasingového nájemce s využitím cizích zdrojů - zdrojů poskytovatele předmětu leasingu. Jestliže tedy poskytovatel předmětu leasingu podle leasingové smlouvy poskytuje nabyvateli - leasingovému nájemci věc podle jeho přání (na míru), není vyloučeno (a spíše to bude pravidlem), že tuto věc musí nejprve obstarat do svého vlastnictví, resp. musí k ní získat oprávnění nakládat s předmětem leasingu. Skutečnost, že v době uzavření leasingové smlouvy nebyla ještě věc, jež je přenechávána do leasingového nájmu, vyrobena, tedy nezpůsobuje neplatnost této smlouvy.

V dalším řízení by však odvolací soud neměl opominout již učiněné skutkové zjištění, že žalobce uzavřel smlouvu o dílo na zhotovení předmětného kotle s výrobcem tohoto kotle, přičemž by měl zhodnotit význam této skutečnosti z hlediska platnosti leasingové smlouvy, když poskytovatel leasingu si musí obstarat předmět leasingu do svého vlastnictví, resp. musí získat k této věci jiné oprávnění, z něhož by vyplývalo, že tuto věc může pronajmout leasingovému nájemci.

Rozhodnutí odvolacího soudu je tedy z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nesprávné.

Námitkou žalované, že skutkové zjištění odvolacího soudu, že mezi účastníky nebyla uzavřena žádná dohoda, ze které by vyplývalo právo žalované na použití finančních prostředků, které jí poskytl žalobce na leasingovou smlouvu, k platbám výrobcí kotle, nemá oporu v provedeném dokazování, se dovolací soud nezabýval, neboť rozsudek odvolacího soudu je v tomto směru nepřezkoumatelný, když není zřejmé, jaké právní závěry z tohoto zjištění (nejde přitom jenom o skutkové zjištění, ale i o právní posouzení) učinil (není proveden ani odkaz na příslušná ustanovení právních předpisů), resp. nezdůvodnil, jakými právními úvahami by se řídil v případě takové dohody.

Nejvyšší soud proto ze shora uvedených důvodů podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.